

Blog: De maatschappij vraagt om andere governance (www.lucide.info)

De Nederlandse maatschappij is vol onrust of misschien beter gezegd: vol onzekerheid. Volgens mij is de impact hiervan niet goed (genoeg) omgezet in aanpassingen in de boardrooms van de zorg en andere semipublieke organisaties. Daarbij denk ik niet aan de bekende discussies over de menselijke maat of over de-fusies. Ik denk eerder aan transparantie en zelfreflectie.

Een paar bekende voorbeelden van de veranderde maatschappij zijn internet, social media, de gemiddeld hogere opleiding van jongeren, de verminderde invloed van de oude zuilen, de Europese systeemcrisis, de mondiale onrust, et cetera. En dan noem ik niet eens de aanslagen in Parijs van de afgelopen week.

'Redzamen' versus 'afhakers'

Sommige mensen zien deze ontwikkelingen als nieuwe kansen en zoeken hun weg in de netwerksamenleving. Andere mensen haken af en keren zich vol ressentiment (imaginaire wraak) tegen de leiders van de samenleving. In de opiniekatern van het NRC van 10 januari 2015 staan diverse artikelen die deze ontwikkelingen goed beschrijven. Zo schrijft Frits Spangenberg dat het aantal 'zelfredzamen' in de laatste tien jaar gestegen is van 39 naar 47 procent. Deze zelfredzamen zijn mondig en willen niet dat er voor hen gedacht wordt. De 'afhakers', 33% van de bevolking (!), staan met hun rug naar de overheid en de leiders (dat zijn toch allemaal zakkenvullers). Zij hebben juist veel behoefte aan sturing en begeleiding.

Beide groepen mensen voelen nog weinig eigenaarschap voor publieke vraagstukken, zoals de bekostiging van de zorg. De geschiedenis herhaalt zich in omgekeerde richting. In de 19^e eeuw moest de maatschappij wennen aan het idee dat onderwerpen zoals armoede en ziekte (ook) een publieke verantwoordelijkheid was. Nu – twee eeuwen later – moet de maatschappij weer leren dat bijvoorbeeld ouderenzorg (ook) een privaat vraagstuk is. Niet alleen de burgers, maar ook de (lokale) overheid weet nog niet hoe zij moet omgaan met dit nieuwe vraagstuk.

Leiderschap

Deze schets van de samenleving geldt 1-op-1 ook voor de attitude naar de zorg. Hoe betreft de zorg de zelfredzamen in de besluitvorming? Hoe gaat de zorg om met het wantrouwen van de afhakers? Het begint volgens mij met het (h)erkennen van de transformatie van onze maatschappij. Daarna volgt de zoektocht naar het passende leiderschap. De organisatie en het toezicht moeten een heldere richting uitstralen en dat is wat anders dan 'in control' zijn.

Zo vraag ik mij af of het toezicht anno 2015 kan volstaan met enkel een verantwoording in een jaarverslag, dat niemand leest? Welk beeld heeft het toezicht over de invulling van de maatschappelijke taak van de zorg? Hoe laagdrempelig staan toezichthouders open voor signalen uit de organisatie? Hoeveel tijd besteedt de RvT aan reflectie op zijn eigen functioneren bij deze vraagstukken? Het is tijd dat bestuurders en toezichthouders gaan nadenken over de vraag: moeten wij hierbij leiderschap tonen, of moeten we het zelfs willen voorleven?

Theo Stubbé, Blauw BV

Auteur van *'Reflectie & Governance bij semipublieke organisaties'*

Doe mee met de dialoog: [De maatschappij vraagt om andere governance](#)